

Објављени текст садржи заштићене податке.
Заштићени подаци приказани су ознаком [...] или у распону који Комисија сматра одговарајућим начином заштите.

Република Србија
Комисија за заштиту конкуренције

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ СЕКТОРСКОЈ
АНАЛИЗИ ТРГОВИНЕ НА ВЕЛИКО И ТРГОВИНЕ
НА МАЛО ОПРЕМОМ ЗА БЕБЕ У ПЕРИОДУ 2015.-
2017. ГОДИНЕ**

-децембар 2018. године-

Садржај

1. Методолошко-правни оквир и извори података	3
1.1. Методолошки оквир, обухват анализе и извори података	3
1.2. Релевантни правни оквир.....	6
2. Основне карактеристике тржишта опреме за бебе	11
2.1. Малопродаја опреме за бебе у оквиру специјализованих трговинских ланаца опреме за бебе	12
2.2. Малопродаја опреме за бебе у оквиру неспецијализоване трговине на мало и дрогерија	13
3. Анализа тржишта опреме за бебе по тржишним сегментима.....	14
3.1. Тржиште млека за бебе	14
3.1.1. Тржиште увоза и veleпродаје млека за бебе.....	15
3.1.2. Тржиште малопродаје млека за бебе	17
3.2. Тржиште пелена за једнократну употребу.....	18
3.2.1. Тржиште увоза и veleпродаје пелена за једнократну употребу	18
3.2.2. Тржиште малопродаје пелена	20
3.3. Тржиште колица за бебе	22
3.3.1. Тржиште увоза и veleпродаје колица за бебе	22
3.3.2. Тржиште малопродаје колица за бебе	23
3.4. Тржиште креветаца	25
3.4.1. Тржиште малопродаје креветаца	25
3.5. Тржиште аутоседишта	26
3.5.1. Тржиште увоза и veleпродаје аутоседишта	27
3.5.2. Тржиште малопродаје аутоседишта.....	27
3.6. Тржиште столица за храњење	28
3.6.1. Тржиште малопродаје столица за храњење	28
3.7. Тржиште одеће и обуће за бебе и децу до три године	29
3.7.1. Тржиште одеће.....	30
3.7.2. Тржиште обуће	30
4. Анализа уговорних односа у ланцу снабдевања.....	32
5. Закључци и препорука	32

1. Методолошко-правни оквир и извори података

1.1. Методолошки оквир, обухват анализе и извори података

Комисија за заштиту конкуренције, је на основу члана 47. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", број 51/2009 и 95/2013- у даљем тексту: Закон) и Одлуке Савета Комисије за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија) са 147. седнице одржане 16. марта 2018. године, спровела секторску анализу тржишта трговине на велико и трговине на мало опремом за бебе.

Комисија је уочила потребу да анализира услове конкуренције на овом тржишту, у складу са надлежностима прописаним Законом о заштити конкуренције, имајући у виду да није имала ранија сазнања о структури предметних тржишта као и да је предметни сектор врло честа тема у средствима јавног информисања, а највише по питању маржи на производе из ових категорија производа. Осим наведеног, трговина опремом за бебе је питање од значаја и у вези са популационом политиком Србије као и са Законом о финансијској подршци породици са децом.

Предмет секторске анализе је прикупљање и обрада релевантних података о увозу, велепродаји и малопродаји изабраних категорија производа у оквиру ширег тржишта опреме за бебе. Такође, кроз анализу ће се сагледати односи између главних конкурената на претходно дефинисаним тржишним сегментима и извршити процена њиховог тржишног учешћа и релативне снаге.

Основни циљ анализе је да се процени величина и обухват дефинисаног тржишта и идентификују најзначајнији тржишни учесници. Додатни циљ анализе је да се кроз компаративну анализу показатеља о оствареном промету за посматране категорије производа уоче одређене тенденције и трендови и изведу конкретни закључци о механизмима функционисања тог тржишта.

Осим структуре тржишта, било је потребно спровести и анализу односа у каналима ланца дистрибуције у смислу детектовања ексклузивних уговора по питању дистрибуције одређених брендова беби опреме. Један од задатака био је и да анализа пружи одговоре на питања да ли у вертикалним уговорима постоје ограничења која се односе на одређивање малопродајних цена у даљој продаји, да ли постоје договори између конкурената по питању одређивања продајних цена, да ли постоје учесници на тржишту који поседују доминантан положај, као и друга питања у вези са стањем и структуром предметног тржишта.

Спроведена анализа обухватила је трогодишњи временски период, од 2015. године до 2017. године, и сви прикупљени и обрађени подаци односе се на тај временски период.

Основни извори података за израду ове анализе били су:

- постојећа правна регулатива,
- подаци Министарства финансија – Управа царина о увозу производа који спадају у опрему за бебе,
- подаци које су на основу структурираног упитника Комисије доставили одабрани учесници на тржишту и
- јавно доступни подаци на Интернет мрежи.

Комисија је анализу засновала на узорку од 25 учесника на тржишту. Узорком су обухваћена четири највећа привредна друштва у категорији специјализованих продавница опреме за бебе. Поред ових друштава, у узорак је уврштено и десет највећих трговинских ланаца у категорији неспецијализоване трговине на мало претежно храном, пићем и дуваном, међу којима се налазе како они који продају све посматране категорије производа, тако и они који продају само неке од предметних категорија. Примера ради, у оквиру десет анкетираних малопродајних ланаца налази се друштво Veropoulos, које у склопу својих малопродајних објеката поседује и посебан формат Jumbo, намењен продаји опреме за бебе и децу. За потребе анализе тржишта велепродаје, Комисија је узорком обухватила највеће увознике пелена за једнократну употребу, као и млека за одојчад. С обзиром на чињеницу да се производи који у ужем и ширем смислу спадају у опрему за бебе претежно или у потпуности увозе, предметном анализом обухваћен је и једини¹ домаћи произвођач млека за бебе – Imramil d.o.o. Београд.

Учесници на тржишту којима се Комисија обратила са захтевом за доставу информација су:

- Предузеће за производњу, промет и услуге KEPROM DOO, Београд (Земун);
- YUGLOB DOO приватно предузеће за спољну трговину, трговину, заступање, посредовање, консалтинг и инжињеринг и услуге, Борча;
- Друштво са ограниченом одговорношћу LETOSHOP Београд;
- DEXY CO KIDS Београд;
- DELHAIZE SERBIA, друштво са ограниченом одговорношћу Београд (Нови Београд);
- Привредно друштво за пословне услуге MERCATOR-S Нови Сад;
- Привредно друштво за спољну и унутрашњу трговину АМАН ДОО;
- Акционарско друштво ВВ TRADE Житиште;
- Univerexport-import doo Нови Сад;
- Qvattro Company doo Београд;
- Производно и трговинско предузеће DIS DOO Крњево;
- Друштво са ограниченом одговорношћу Gomex за унутрашњу и спољну трговину и услуге, Зрењанин;
- Предузеће за трговину Metro cash & carry doo Београд;

¹ Према јавно доступним подацима којима је Комисија располагала у моменту израде анализе

- Предузеће за производњу, промет и услуге Veropoulos doo, Београд;
- Kibid предузеће за промет и услуге доо, Београд (Земун);
- Предузеће за спољну и унутрашњу трговину и услуге Nelt со doo, Београд;
- Мешовито предузеће за трговину и услуге Kimby-со doo, Београд (Земун);
- LILLY DROGERIE DOO Београд;
- DM DROGERIE MARKT DOO за трговину и услуге;
- DELTA DMD DOO Београд;
- NESTLE ADRIATICS DOO Београд;
- Предузеће за трговину на велико и мало ALCA TRGOVINA DOO Београд;
- PHARMASWISS DOO предузеће за производњу, унутрашњу и спољну трговину и заступање, Београд;
- Предузеће за спољну и унутрашњу трговину и пружање услуга PODRAVKA DOO Београд и
- Impramil d.o.o. Београд.

Приликом дефинисања тржишта за потребе секторске анализе, Комисија је имала у виду производе који се сматрају изузетно важним или чак неопходним приликом доласка бебе на свет, међу којима су и производи приликом чије куповине је држава вршила рефундацију ПДВ-а. С обзиром на наведено, утврђено је да је анализу стања конкуренције потребно спровести на следећим тржишним сегментима у оквиру ширег тржишта опреме за бебе:

1. тржиште колица за бебе
2. тржиште креветаца за бебе
3. тржиште аутоседишта за децу
4. тржиште столица за храњење деце
5. тржиште пелена за бебе
6. тржиште млека за одојчад
7. тржиште одеће за бебе (0-36 месеци)
8. тржиште обуће за бебе (0- 36 месеци).

Од учесника на тржишу који су обухваћени узорком, захтевано је да доставе податке који се односе на укупан приход од продаје на нивоу друштва, као и приходе остварене у малопродаји и велепродаји за предметне категорије производа који спадају у опрему за бебе. У циљу анализе уговорних односа, прикупљени су и уговори закључени са добављачима и купцима предметних производа.

Секторска анализа је превасходно орјентисана на тржиште малопродаје, док су увоз и велепродаја посматрани само на оним тржишним сегментима на којима су одговарајући подаци били доступни. Доступност података за поједине тржишне сегменте била је ограничена чињеницом да подаци Министарства финансија - Управе царина нису пружали прецизну слику о укупно увезеним количинама одређених категорија производа, због широког обухвата посматраног тарифног броја.

Истраживање је спроведено применом канцеларијског (desk) метода и метода анкете. Предмет и циљ анализе учинили су неопходном примену комбинације квалитативних и квантитативних техника у обради прикупљених података. Методе које су коришћене у поступку израде секторске анализе су метод дескрипције, метод компарације и други статистички методи.

1.2. Релевантни правни оквир

Основни прописи којима су уређени правни односи на тржишту опреме за бебе чине:

1. Закон о трговини („Службени гласник РС“ бр. 53/2010 и 10/2013);
2. Царински закон („Службени гласник РС“ бр. 18/2010, 111/2012, 29/2015, 108/2016 и 113/2017 – др.закон) и Закон о царинској тарифи („Службени гласник РС“ бр. 62/05, 61/07 и 5/09);
3. Закон о порезу на додату вредност ("Службени гласник РС", бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014, 68/2014 – др. закон, 142/2014, 5/2015, 83/2015, 5/2016, 108/2016 и 7/2017);
4. Закон о финансијској подршци породици са децом („Сл.гласник РС“ бр. 113/2017 и 50/2018);
5. Закон о здравственој исправности предмета опште употребе („Сл.гласник РС“ бр. 92/2011);
6. Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС“ бр. 62/2014 и 6/2016);
7. Закон о облигационим односима ("Сл. лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, "Сл. лист СРЈ", бр. 31/93 и "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља);
8. Закон о оглашавању („Службени гласник РС“ број 6/2016).

1. **Закон о трговини** („Службени гласник РС“ бр. 53/2010 и 10/2013)

Одредбама Закона о трговини уређени су услови, начин за обављање и унапређење трговине као и заштита тржишта, заштита од непоштене тржишне утакмице и надзор. Одредбе наведеног закона примењују се, сходно томе, и на обављање делатности трговине производима из групе производа означеним као опрема за бебе (млеко за одојчад, кашице, креветац, колица, столица за храњење, столица за кола и пелене), као добрима којима се слободно прометује на тржишту Републике Србије.

2. **Царински закон** („Службени гласник РС“ бр. 18/2010, 111/2012, 29/2015, 108/2016 и 113/2017 – др.закон) и **Закон о царинској тарифи** („Службени гласник РС“ бр. 62/05, 61/07 и 5/09)

Одредбама Царинског закона уређена су општа правила и поступци који се примењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Републике Србије, па сходно

томе одредбе наведеног закона односе се на предметну област и на производе из предметне групе опреме за бебе, када се врши поступак увоза и извоза.

Одредбама Закона о царинској тарифи, као и Уредбом о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе за конкретну годину, уређене су стопе односно износи царине утврђене Царинском тарифом, као и стопе царине које се примењују у складу са закљученим споразумима о слободној трговини.

Тако је Уредбом о усклађивању номенклатуре царинске тарифе за 2018. годину („Службени гласник РС“ број 109/2017), за различите врсте производа из посматране групе производа, појединачно прописана стопа царине утврђена Царинском тарифом, као и стопа царине која се примењује у складу са закљученим споразумима о слободној трговини, које се плаћају приликом увоза робе. Ипак, податке Управе царина о увозу по ознакама које су дате у наименовању можемо користити врло ограничено за сврхе предметне анализе, из разлога што наименовање тарифне ознаке најчешће не одговара комерцијалном називу робе. За различите врсте производа из групе „храна и опрема за бебе“² у наредном делу текста, дат је преглед под којим се царинским ознакама увозе ови производи али и могућностима да се из овако прикупљених података од Управе царина издвоје односно сагледају подаци потребни за израду анализе предметних тржишта.

1) млеко за одојчад

Ова група производа увози се под тарифном ознаком *1901 10 00 00 – Производи погодни за исхрану беба или мале деце, у паковањима за продају на мало*. Прописана царинска стопа износи 15%, али је увоз у складу са потписаним споразумима ССП и ЦЕФТА ослобођен плаћања царине. Као што се из назива може уочити, ова царинска категорија обухвата више врста производа за одојчад (а не само млеко), које се, поред наведеног, може увозити и под другим царинским бројевима, нпр. царинска ознака *040229 11 00 – Остало специјално млеко за одојчад, херметички затворено чија нето-маса не прелази 500г, са садржајем масноће преко 10% по маси*.

2) кашице

Увоз производа „кашице за бебе“ може бити евидентиран под три царинска наименовања: *2005 10 - хомогенизовано поврће*, *2007 10 – хомогенизовани производи* и *2104 20 00 00 – хомогенизовани сложени прехранбени производи*, али наведене групе производа, поред производа намењених за исхрану беба, садрже и увоз других производа у означеној категорији при чему је прописана царинска стопа - 20% односно 25%, а по појединим споразумима о слободној трговини (ССП и ЦЕФТА) увоз је ослобођен плаћања царине. У случају наведене групе производа уочавамо да царинско наименовање садржи ширу група производа, од оне коју посматрамо, па је у том случају немогуће издвојити колико се од укупног увоза под том тарифном ознаком односи на тражени производ - кашице од воћа и поврћа.

² Према Закону о Порезу на додату вредност- храном и опремом за бебе, сматрају се: 1) млеко за одојчад; 2) кашице; 3) креветац; 4) колица; 5) столица за храњење; 6) столица за кола; 7) пелене.

3) креветци

Увоз креветаца се евидентира под царинским бројем *9403 60 90 00 - Остали дрвени намештај*, који поред креветаца садржи и велики број различитих производа од дрвета. Увоз свих производа који припадају предметној групи врши се по стопи царине од 20%, док је по потписаним споразумима увоз ослобођен плаћања царине. Подаци Управе царина о увозу по предметној ознаци нису нам дали податке о увозу конкретне врсте производа.

4) колица

Увоз дечијих колица можемо посматрати под царинском ознаком *8715 00 10 00 - Дечија колица*, стопа царине износи 1% односно ослобођено је плаћања царине према споразумима о слободној трговини. Као што се може уочити, у конкретном случају царинска категорија одговара и комерцијалном називу робе.

5) столица за храњење и столица за кола

Столице (седишта) за храњење и седишта за кола могу бити евидентирана, у зависности од врсте материјала од којих се праве, по различитим царинским ознакама као што су : *9401 61 00 00 – остала седишта са дрвеном конструкцијом, тапацирана, 9401 69 00 00 - остала седишта, 9401 71 00 00 – седишта са металном конструкцијом тапацирана, 9401 79 00 00 - остала седишта са металном конструкцијом, 9401 80 00 00 – остала седишта*. За све наведене тарифне ознаке стопа царине је 10% док је увоз ослобођен плаћања царине уколико се ради о споразумима о слободној трговини. Имајући у виду да царинска категорија обухвата далеко већи број производа од производа који су предмет наше анализе, из података Управе царина није било могуће сагледати колико се предметних производа (столица за храњење и седишта за кола) увози.

6) пелене

Увоз пелена за бебе можемо посматрати по наименовањима из царинске ознаке *9619 00 81 00- пелене за бебе и улошци за пелене*. Предметни производи увозе се са стопом царине 1% односно увоз је ослобођен плаћања царине према споразумима о слободној трговини. Царинска категорија одговара и комерцијалном називу робе па смо у конкретном случају користили податке Управе царина.

3. Закон о порезу на додату вредност

Одредбе Закона о порезу на додату вредност ("Службени гласник РС", бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014, 68/2014 – др. закон, 142/2014, 5/2015, 83/2015, 5/2016, 108/2016 и 7/2017) примењују се кроз стопу пореза на потрошњу која се обрачунава и плаћа у свим фазама производње и промета добара и услуга, па тако и производа којима се тргује у оквиру предметних категорија обухваћених анализом.

Према појединим одредбама Закона о порезу на додату вредност („Службени гласник РС“ бр. 84/2004, 86/2004 – испр., 61/2005, 61/2007 и 93/2012), тачније према члану 56б, који је важио од 2013. до 01. јула 2018. године, било је предвиђено право на

рефундацију ПДВ за куповину хране и опреме за бебе, под условима да је укупан нето приход родитеља, односно старатеља бебе у години која претходи години у којој се подноси захтев остварен у износу мањем од 960.000 динара и да је укупна имовина родитеља, односно старатеља бебе на коју се плаћа порез на имовину у складу са прописима којима се уређују порези на имовину мања од 23.400.000 динара, као и да поседује фискални исечак издат од стране продавца у складу са прописима којима се уређују фискалне касе. Храном и опремом за бебе, према наведеној одредби, сматрају се: 1) млеко за одојчад; 2) кашице; 3) креветци; 4) колица; 5) столица за храњење; 6) столица за кола; 7) пелене. Надлежни порески орган доноси решење о рефундацији ПДВ купцу хране и опреме за бебе и води евиденцију о рефундацији ПДВ за куповину хране и опреме за бебе, као и о износу остварене рефундације ПДВ.

Одлука о повраћају ПДВ-а на опрему за бебе ступила је на снагу 1. јануара 2013. године и важила је до 1. јула 2018. године када је усвојен нови Закон о финансијској подршци породици са децом.

4. Закон о финансијској подршци породици са децом („Сл.гласник РС“ бр. 113/2017 и 50/2018)

Финансијска подршка породици са децом, у смислу овог закона, додељује се ради: 1) побољшања услова за задовољавање основних потреба деце; 2) усклађивања рада и родитељства; 3) посебног подстицаја и подршке родитељима да остваре жељени број деце; 4) побољшања материјалног положаја породица са децом, породица са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом и породица са децом без родитељског старања. Права на финансијску подршку породици са децом су: 1) накнада зараде, односно накнада плате за време породичног одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета; 2) остале накнаде по основу рођења и неге детета и посебне неге детета; 3) родитељски додатак; 4) дечији додатак; 5) накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања; 6) накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу са сметњама у развоју и децу са инвалидитетом; 7) накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу корисника новчане социјалне помоћи; 8) регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица. Чланом 22. Закона наведено је да се родитељски додатак увећава за паушал за набавку опреме за дете, док је чланом 23 прописано да паушал за набавку опреме за дете, за децу рођену 1. јула 2018. године и касније и који се исплаћује заједно са једнократним износом родитељског додатка за прво дете, односно првом ратом родитељског додатка за друго, треће и четврто дете износи 5.000,00 динара. Ова мера је уведена изменама закона у 2018. години, уместо раније мере која се односила на повраћај ПДВ-а на беби опрему. Такође је предвиђено да се родитељски додатак и паушал за набавку опреме за дете усклађују 1. јануара и 1. јула са кретањем индекса потрошачких цена на територији Републике Србије у претходних шест месеци, а њихов номинални износ утврђује решењем министар надлежан за социјална питања, почев од 2019. године.

5. Закон о здравственој исправности предмета опште употребе („Сл.гласник РС“ бр. 92/2011).

Овим законом уређени су услови које у погледу здравствене исправности морају да испуњавају предмети опште употребе који се производе у Србији или увозе. Под предметима опште употребе, у смислу овог закона се између осталих подразумевају посуђе, прибор, уређаји, амбалажа и материјали који долазе у контакт са храном, у складу са законом којим се уређује безбедност хране, затим дечије играчке и предмети намењени деци и одојчади, козметички производи са посебном наменом и предмети који при употреби долазе у контакт са кожом.

6. Закон о заштити потрошача („Службени гласник РС“ бр. 62/2014 и 6/2016)

У циљу заштите положаја потрошача овим законом уређена су права и обавезе потрошача, инструменти и начини заштите права потрошача, информисање и унапређење знања потрошача о њиховим правима и начинима заштите права, права и обавезе удружења и савеза чија је област деловања остваривање циљева заштите потрошача, вансудско решавање потрошачких спорова, права и обавезе државних органа у области заштите потрошача и друга питања од значаја за положај и заштиту потрошача.

7. Закон о облигационим односима ("Сл. лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, "Сл. лист СРЈ", бр. 31/93 и "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља)

Одредбама овог закона уређују се пословни односи између учесника на тржишту, али такође и односи између трговаца и потрошача у делу који није регулисан Законом о заштити потрошача.

8. Закон о оглашавању („Службени гласник РС“ број 6/2016)

Одредбама овог закона уређена је садржина огласне поруке, општа правила оглашавања, посебна правила и ограничења, директно оглашавање, спонзорство и др. Прописана су и посебна правила о заштити деце и малолетника од неприкладног оглашавања, забрана злоупотребе неискуства, незнања и лаковерности и заштита њиховог интегритета. Чланом 24. Закона који регулише заштиту здравља и развоја, *забрањено је оглашавање млека, друге хране и пића за одојчад до шест месеци старости, као и прибора за њихово коришћење као и оглашавање које подстиче или наводи на понашање којим се угрожава здравље, физички и психички развој деце или малолетника.*

2. Основне карактеристике тржишта опреме за бебе

На основу претраге јавно доступних информација³ може се уочити да тржиште опреме за бебе чине како крупна тако и ситна опрема за бебе.

У крупну опрему за бебе убрајају се производи као што су колица, кревечи, аутоседишта, столице за храњење, пултови за повијање, дубак шеталице, оградице, лежалачке и други производи, док у категорију ситне опреме за бебе спадају флашице, цуцле, варалице, глодалице, прибор за храну и пиће, хигијена, нега, кенгури, носиљке и други производи.

Имајући у виду да је асортиман производа који се могу сврстати у крупну или ситну опрему за бебе изузетно широк, водећи се принципом економичности у спровођењу анализе, определили смо се за производе који се приликом доласка бебе на свет намећу као неопходни и за које је држава давала могућност рефундације ПДВ-а приликом куповине, и то су:

- Колица
- Кревечи
- Аутоседишта
- Столице за храњење
- Млеко за бебе и
- Пелене за бебе

Поред ових шест категорија производа на које је држава давала могућност рефундације ПДВ-а приликом куповине, анализом су обухваћене још две категорије производа и то:

- Одећа (узраста од 0-36 месеци) и
- Обућа (узраста од 0-36 месеци)

Уважавајући чињеницу да прве четири категорије предметних производа могу бити широко диференциране у погледу карактеристика, цене и намене, као и снаге брэнда, за потребе ове анализе посматран је њихов целокупан асортиман, без даље сегментације по одређеним карактеристикама. Када су у питању пелене, анализа је ограничена на пелене које су намењене једнократној употреби, док је за анализу обуће и одеће обухваћен период од рођења до треће године детета.

Све обухваћене категорије производа су претежно или у потпуности увозног порекла. У мери у којој су подаци о увозу били доступни односно употребљиви, а с обзиром на већ поменут широк обухват појединих тарифних бројева, исти су обрађени у анализи и из њих су изведени одговарајући закључци. Код оних категорија производа за које подаци о увозу нису били доступни, или су имали ограничену употребну вредност,

³ <https://www.dexy.co.rs/>, <https://www.aksa.rs/>, <https://www.menda.rs/>, <http://www.juniorshop.rs/> и др.

анализа је усмерена на тржиште малопродаје, као последњу карику у ланцу до крајњег потрошача.

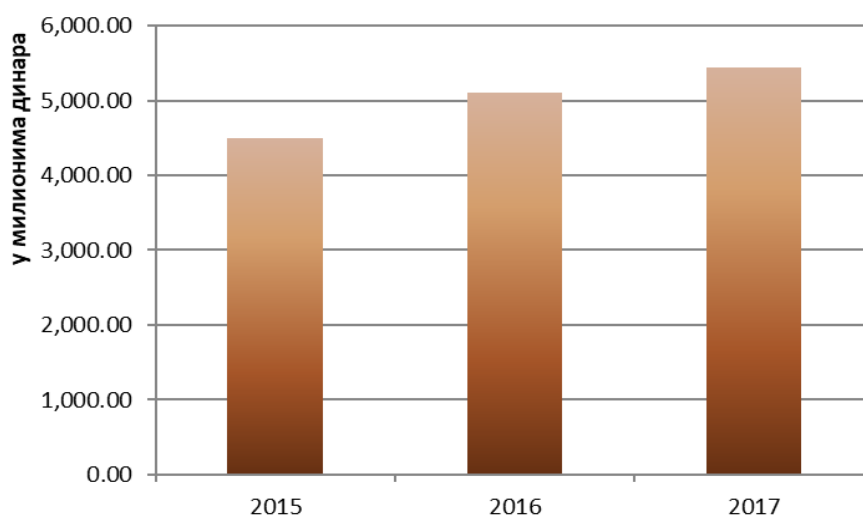
2.1. Малопродаја опреме за бебе у оквиру специјализованих трговинских ланаца опреме за бебе

Када је у питању тржиште опреме за бебе, може се идентификовати седам значајних ланаца специјализованих продавница беби опреме и то су Aksa, Dexu со, Menda, Carters, OshKosh, Sons&Daughters и Leto. Малопродајни ланци Menda, Carters, OshKosh и Sons&Daughters налазе се у власништу компаније Yuglob, која је један од највећих увозника и дистрибутера опреме за бебе, а за поједине брендове и генерални заступник. За потребе секторске анализе ова четири малопродајна ланца посматрана су као један учесник на тржишту и збирно је приказана вредност прихода за укупно 25 малопродајних објеката. Када је реч о трговинском ланцу Dexu со, у његовом власништву се налази 29 малопродајних објекта уз *online* продају, док компанија Leto обухвата два малопродајна објекта и једну *online* продавницу.

Сва четири тржишна учесника у свом продајном асортиману садрже производе који су обухваћени предметном анализом. Малопродајни објекти у саставу компаније Yuglob не садрже пелене и млеко за одојчад, а трговински ланац Leto такође не остварује приходе од продаје пелена у посматраном периоду.

Просечна вредност продате робе (укључујући и категорије које нису обухваћене секторском анализом) у оквиру седам малопродајних ланаца специјализованих продавница опреме за бебе у периоду од 2015. до 2017. године износи око 5 милијарди динара, уз остварен раст од 21% у односу на почетак посматраног периода.

Дијаграм 1 - Малопродаја опреме за бебе (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

[...]

Дијаграм 2 - Структура тржишта малопродаје опреме за бебе у специјализованим продавницама (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Од посматрана четири учесника на тржишту једино је [...] остварио пад продаје у трогодишњем периоду за 5%, док у расту предњачи [...] са 29%, а прати га [...] са 27%.

Уколико посматрамо просечан удео осам одабраних категорија производа у укупним приходима од продаје ова четири учесника на тржишту у периоду од 2015. до 2017. године, можемо уочити да [...] остварује 47% укупних прихода продајом предметних категорија производа, док малопродајни објекти [...] и [...] око 60% укупних прихода остварују продајом предметних производа. Са друге стране, у малопродајним објектима [...] свега 11 % укупних прихода отпада на одабране категорије производа.

2.2. Малопродаја опреме за бебе у оквиру неспецијализоване трговине на мало и дрогерија

Поред четири анкетираних тржишних учесника, за потребе анализе обухваћено је и 10 највећих ланаца у области неспецијализоване трговине на мало претежно храном, пићем и дуваном који покривају више од 50% удела на том тржишту и то Delhaize, MerkatorS, Dis, Univerexport, Aman, Gomex, Metro, Qvatrocompany, BB trade и Vero.

Приликом анализе највећих малопродајних ланаца који спадају у категорију неспецијализоване трговине на мало претежно храном, дуваном и пићем, пошло се од тога да пелене и млеко за бебе спадају у потрошну робу која се углавном купује на недељном или месечном нивоу. С обзиром на наведено, претпостављено је да трговински ланци заузимају значајан удео у малопродаји неких од предметних категорија производа.

На основу анализе достављених података могло се констатовати да се од осам одабраних категорија производа једино пелене могу наћи у асортиману свих посматраних трговинских ланаца, при чему [...],[...] ⁴ и [...] продају само пелене за бебе, док [...] поред пелена продаје и млеко за одојчад.

Са друге стране, [...] и [...] су једини који су у свим посматраним годинама у продајном асортиману приказали све одабране категорије производа, при чему приходи од продаје истих чине мање од 1% укупних прихода од продаје друштва.

⁴ [...] је у 2017. години приказао и продају аутоседешта.

Истраживањем су такође обухваћена и два малопродајна ланца у чијем асортиману преовлађује козметика, производи за негу тела, дечија нега и храна, беби програм, парфеми и кућна хемија – Lilly Drogerie и DM. Анализа достављених података је показала да од осам одабраних категорија производа продајни асортиман дрогерија садржи само две – пелене и млеко за одојчад, те да приходи од продаје ове две категорије обухватају око [...], односно око [...] укупних прихода од продаје друштава.

3. Анализа тржишта опреме за бебе по тржишним сегментима

3.1. Тржиште млека за бебе

Вештачко или адаптирано млеко (млеко за бебе) представља прву храну за дојенчад. На тржишту постоје разни типови и варијанте вештачког млека. Они се међусобно разликују по начину припреме, састава и узраста бебе за који је намењено. Вештачка млека за дојенчад се праве тако да приближно личе саставу мајчиног млека – усклађује се однос и врста протеина, масти, шећера, соли и других хранљивих састојака. На тржишту постоје и млека која су обogaћена витамином Д и гвожђем али она су намењена бебама старијим од четвртог месеца.

Када беба прелази са мајчиног или са стандардне млечне формуле на обично кравље млеко, може да пије млеко са додатком гвожђа, цинка, јода и витамина Ц и Д. Ово вештачко млеко се даје детету крајем прве и у првој половини друге године живота. Постоје чак и специјална адаптирана млека за оне бебе које су алергичне на млеко или имају неки поремећај метаболизма, као што је фенилкетонурија.

Најраспрострањенија врста адаптираног млека на нашем тржишту је млеко *спремно за мешање*. Ово млеко се продаје у праху односно као концентрована течност и треба да се раствори у обичној или стерилисаној води. Ова варијантна је јефтинија али је потребно више времена за припрему.

Друга врста млека је млеко *спремно за сипање*. Ово адаптирано млеко за бебе продаје се у конзервама различите величине. Конзерва се отвори и наспе у стерилну бочицу и тако понуди беби.

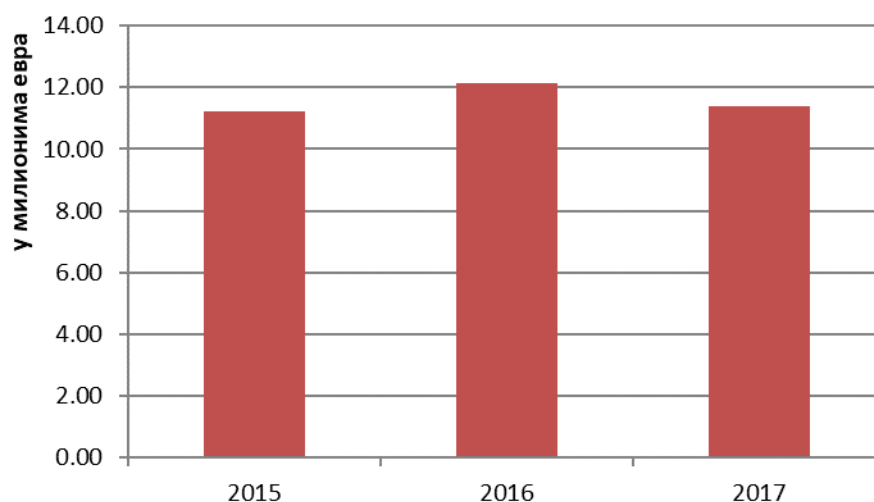
Трећа врста млека је млеко *спремно за употребу* или тзв. fast food за бебе. Ова варијатна млека продаје се спакована у бочицу и намењена је једном оброку. Количина већ припремљеног млека у флашици је 125 одосно 250 мл. На нашем тржишту тешко је наћи ову варијанту адаптираног млека⁵.

⁵ Извор: <https://www.bebac.com/tekst/izbor-adaptiranog-mleka> (приступ 15.10.2018.)

3.1.1. Тржиште увоза и велепродаје млека за бебе

Увоз млека за бебе обухваћен је тарифним бројем 1901 10 00 00 – „производи погодни за исхрану беба и мале деце у паковањима за продају на мало“. Поред млека за бебе под наведеном тарифном ознаком евидентиран је увоз и осталих производа за исхрану беба и мале деце, што је ограничило могућност прецизног издвајања увоза млека као посебне категорије. Укупан увоз под тарифним бројем 1901 10 00 00 приказан је на наредном графикону.

Дијаграм 3 - Увоз млека и других производа за исхрану беба и мале деце (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података Управе царина

Укупан увоз под тарифним бројем 1901 10 00 00 исказан вредносно је релативно стабилан у посматраном периоду и у трогодишњем просеку износи око 11,6 милиона евра. У 2016. години дошло је до повећања увоза у односу на 2015. годину за 8%, да би у наредној 2017. години увоз био смањен за 6%, што представља повећање од свега 1% у односу на базну 2015. годину.

Дијаграм 4 - Структура тржишта увоза млека и хране за бебе и малу децу (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података Управе царина

Најзначајнији увозник под тарифним бројем 1901 10 00 00 је Kibid са брендovima Artamil и Bebelac и он обухвата /40-50/% увоза под овим тарифним бројем. На другом месту су се у 2017. години сменили Pharnaswiss са брендом Humana и Alca са брендом НРР и ова три увозника обухватају између 75% и 80% укупног увоза под овим тарифним бројем. Следе Nestle и Podravka⁶ чији удели појединачно не прелазе 10% и

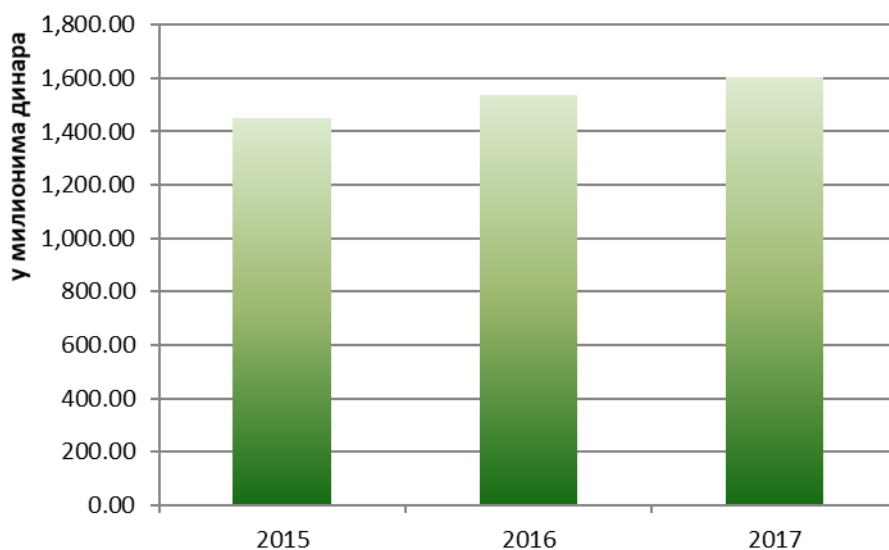
⁶ Подравка не увози млека за бебе, већ само производе за исхрану беба и мале деце

ових пет увозника чини 90% увоза млека и осталих производа за исхрану беба и мале деце.

Полазећи од података о увозу млека за бебе идентификовани су највећи увозници од којих је затражено да доставе податке о оствареним приходима од veleпродаје млека за бебе. На основу достављених података увозника, као и података које је доставио једини домаћи произвођач у овој категорији, процењено је и укупно тржиште veleпродаје млека за бебе.

На описан начин, тржиште veleпродаје млека за бебе процењено је на око 1,5 милијарди динара годишње. Посматрано према укупној вредности продаје исказаној у динарима, ово тржиште има растући тренд уз просечну годишњу стопу раста од око 5%, тако да је у 2017. години остварена вредност продаје на велико била за 11% већа од остварене вредности у 2015. години. Наведену констатацију о расту тржишта треба опрезно тумачити с обзиром на то да може бити резултат повећања цена у посматраном периоду, као и промена курса динара у односу на евро, имајући у виду да преко 95% млека за бебе потиче из увоза.

Дијаграм 5 - Велепродаја млека за бебе (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Најзначајнији учесник на тржишту veleпродаје млека за бебе је Kibid, његов удео је [...] у трогодишњем периоду и у 2017. години износи /50-60/%, [...]. Следи Pharmaswiss чији је удео [...] и износи /20-30/%. На трећем месту су се у 2017. години сменили Nestle и Alca и ова четири увозника чине /90-100/% укупног тржишта veleпродаје млека. Домаћи произвођач Imramil има [...] удео на овом тржишту од око /0-5/%.

Дијаграм 6 - Велепродајно тржиште млека за бебе (2015-2017)

[...]

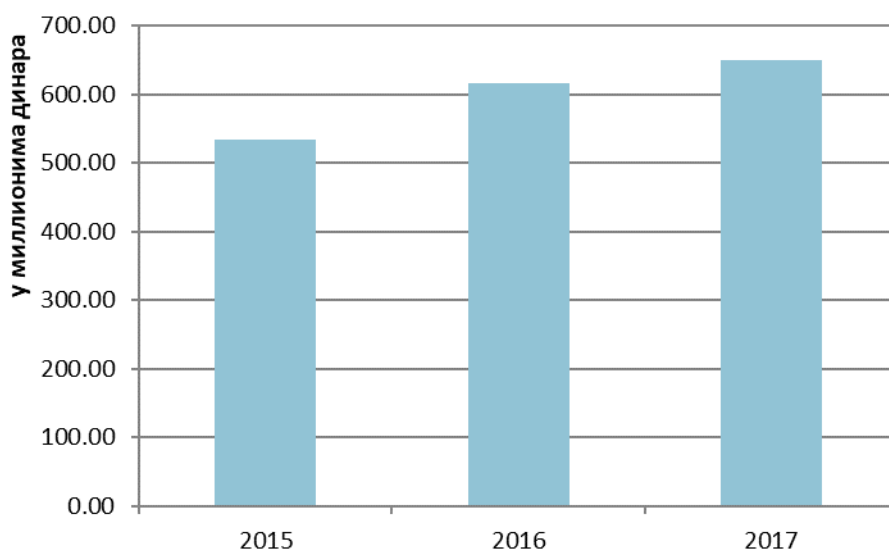
Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

3.1.2. Тржиште малопродаје млека за бебе

Тржиште малопродаје млека за бебе процењено је тако што су сабрани приходи од продаје млека за два ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу, седам малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало који у свом асортиману имају млеко за бебе и две дрогерије.

На описан начин тржиште малопродаје млека за бебе процењено је на око 600 милиона динара годишње, уз остварен раст у посматраном трогодишњем периоду од 22%.

Дијаграм 7 - Малопродаја млека за бебе (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Уколико се овако процењено тржиште малопродаје упореди са претходно процењеним тржиштем велепродаје, може се закључити да посматрани малопродавци скупа чине око 40% укупног тржишта малопродаје млека за бебе. Овакав резултат делимично је очекиван, имајући у виду да се извесне количине млека за одојчад продају и у апотекама, које нису биле обухваћене секторском анализом.

Структура тржишта малопродаје млека за бебе је релативно стабилна у посматраном трогодишњем периоду, уз незнатна померања на списку пет највећих.

Дијаграм 8 - Структура тржишта малопродаје млека (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Најзначајнији учесник на овом тржишту у све три посматране године је Akса чији просечан удео у трогодишњем периоду износи /10-20/%. На другом месту су се у 2016. години сменили Lilly и Delhaize и њихови просечни удели у трогодишњем периоду износе /5-10/% односно /5-10/%. [...]. Четврто место заузима Mercator са просечним уделом од /0-5/% и [...], а на петом месту налази се DM чији су приходи у овој категорији [...], а просечан удео износи /0-5/%.

3.2. Тржиште пелена за једнократну употребу

Пелене за бебе представљају неизоставну ставку у буџету родитеља од самог рођења детета па све до навршене друге године живота, а у неким случајевима и дуже. Пелене за бебе се могу поделити на пелене за виšekратну употребу и пелене за једнократну употребу, у оквиру којих постоји и посебна категорија пелена за купање. Упркос вишој цени, једноставност и практичност примене учинила је да потрошња пелена за једнократну употребу последњих деценија буде у значајном порасту. Из наведеног разлога, управо су пелене за једнократну употребу биле у фокусу секторске анализе када је у питању овај тржишни сегмент.

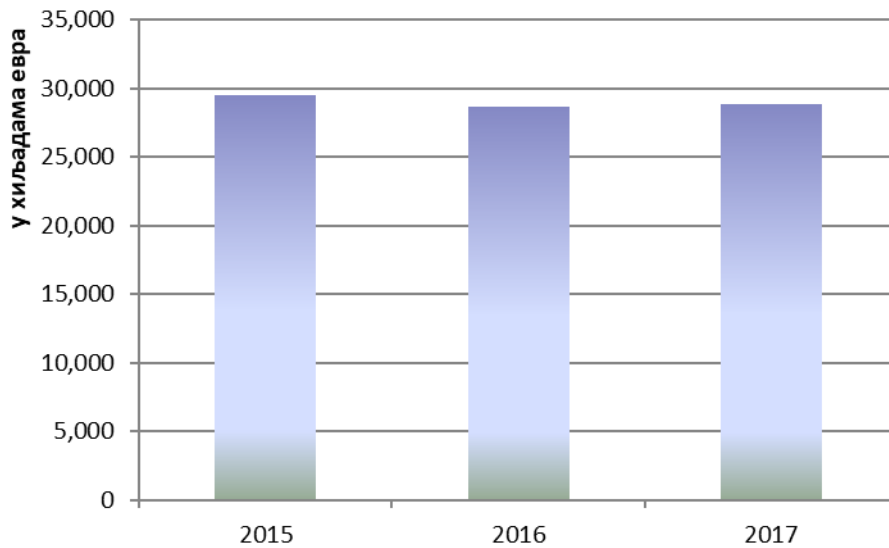
Услед недостатка домаће производње овог артикла, захваљујући мрежи увозника на домаћем тржишту могу се наћи пелене за једнократну употребу реномираних светских произвођача као што су Pampers, Pufies, Evy baby, Chicco, Babyline и сл.

3.2.1. Тржиште увоза и велепродаје пелена за једнократну употребу

Увоз пелена за једнократну употребу обухваћен је тарифним бројем 9619 00 81 00, која поред пелена обухвата и улошке за пелене. Услед немогућности прецизног издвајања увоза пелена од увоза уложака за пелене, претпоставили смо да се највећи део тог увоза односи управо на увоз пелена, те смо целокупан увоз под тарифним бројем 9619 00 81 00 приписали увозу пелена, из разлога што се у продајном асортиману ни код једног од анкетираних учесника на тржишту не налази производ – улошци за пелене.

Увоз пелена за једнократну употребу (вредносно исказан) у посматраном трогодишњем периоду је стабилан и износи око 30 милиона евра. У 2017. години увоз пелена био је за свега 2% мањи од оствареног увоза у 2015. години.

Дијаграм 9 - Увоз пелена (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података Управе царина

Убедљиво највећи увозник пелена у све три посматране године је Nelt са брендом Pampers, његов удео у увозу је [...] и у трогодишњем просеку износи /60-70/%. Следе Kimby Co (Tenora), Delta dmd (Pufies), DM drogerie и Lilly чији удели у увозу појединачно не прелазе 10%. Ових пет увозника скупа чине око 90% укупног увоза у 2015. и 2016. години.

У 2017. години Delta DMD прекида сарадњу са бугарским произвођачем пелена за бебе Ficosota, бренд Pufies, и престаје да увози пелене за бебе. Увоз и дистрибуцију овог бренда преузима Alca која се у 2017. години први пут појављује на тржишту увоза пелена за бебе и у истој години достиже удео од /5-10/%.

Дијаграм 10 - Структура тржишта увоза пелена (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података Управе царина

Имајући у виду да су пелене за једнократну употребу увозни артикал, укупно тржиште велепродаје пелена проценили смо тако што смо сабрали укупне приходе од продаје пелена које су на захтев доставили највећи увозници пелена. Од пет највећих увозника пелена само се [...] не баве велепродајом пелена, већ целокупан увоз иде директно у сопствену малопродају, док [...] мањи део асортимана увози, а остатак набавља да домаћем тржишту. С обзиром на наведено, како би добили прецизнији индикатор велепродајног тржишта, приходе од велепродаје пелена друштва [...] апроксимирали смо вредношћу увоза пелена тог друштва.

На описан начин тржиште велепродаје пелена процењено је на око 4,6 милијарди динара годишње. Уколико се овако процењено тржиште велепродаје стави у однос са

укупном вредношћу увоза у посматраним годинама⁷, прерачуаном по просечном годишњем средњем курсу евра, под претпоставком да се целокупна увезена количина прода у години увоза (што не мора бити случај), изводи се закључак да се разлика између продајне вредности (велепродајне цене) и набавне вредности продате робе (у нашем случају вредност увезене робе) у посматраном периоду кретала у распону од 34% до 38%. Наведена разлика у цени служи за покриће трошкова велепродаје као и остварену велепродајну маржу. Ипак, без података о трошковима велепродаје, нисмо у могућности да проценимо колико су се кретале велепродајне марже за предметну групу производа.

Табела 1 - Остварена разлика у цени у велепродаји

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Убедљиво најзначајнији учесник на тржишту велепродаје пелена (као и на тржишту увоза) је Nelt, његов удео је [...] и износи око /70-80%. Следи Kimby Co чији је удео [...] са /10-20% у 2015. години на /10-20% у 2017. години. Удео Lilly на тржишту велепродаје је [...] и износи /5-10%. Delta dmd након удела од /5-10% у прве две године посматраног периода напушта ово тржиште и уступа место друштву Alca која у 2017. остварује удео од /5-10%.

Дијаграм 11 - Структура тржишта велепродаје пелена (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

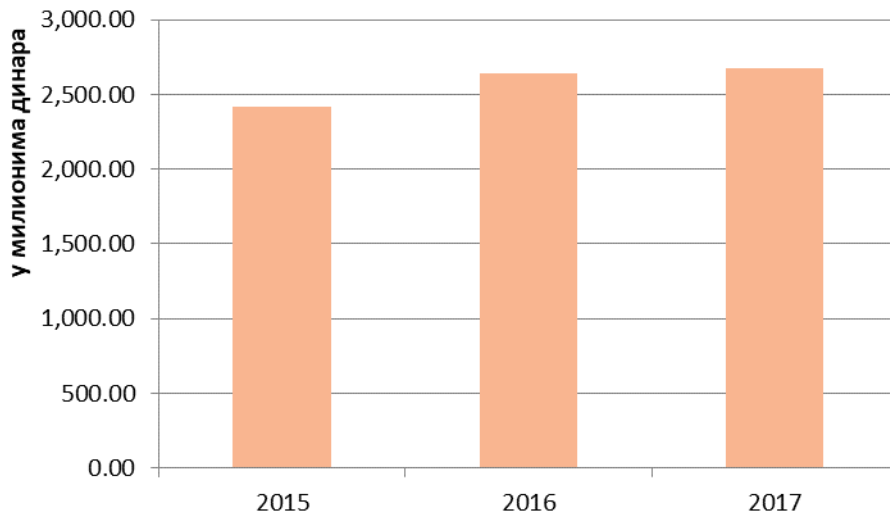
[...]

3.2.2. Тржиште малопродаје пелена

Тржиште малопродаје пелена за једнократну употребу процењено је на основу прихода од продаје пелена које су остварила три ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу, десет малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало и две дрогерије. На описан начин тржиште малопродаје пелена процењено је на око 2,6 милијарди динара годишње, уз напомену да значајне количине пелена долазе до потрошача и путем других канала, као што су апотеке, мале продавнице, пијаце и сл.

⁷ Из увоза је искључен [...] из разлога што целокупне увезене количине иду у малопродају.

Дијаграм 12 - Малопродаја пелена (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Тржиште малопродаје пелена исказано кроз приходе од продаје има растући тренд и у трогодишњем периоду остварује раст од 11%.

Уколико се овако процењено тржиште малопродаје упореди са претходно процењеним тржиштем veleпродаје, може се закључити да посматрани малопродавци скупа чине око 55% укупног тржишта малопродаје пелена.

Дијаграм 13 - Структура тржишта малопродаје пелена у 2017. години
[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Структура тржишта малопродаје пелена је стабилна у посматраном трогодишњем периоду. Најзначајнији учесници на овом тржишту су Delhaize (тржишни удео /10-20/%) и Mercator (10-20%), следе Akxa, Lilly и DM чији појединачни тржишни удели износе /5-10/%, док тржишни удели осталих учесника обухваћених секторском анализом појединачно не прелазе 3%.

У наредном кораку посматрали смо издвојено тржиште малопродаје пелена и млека за одојчад, као производа који су апсолутно неопходни непосредно по рођењу детета.

Дијаграм 14 - Структура тржишта малопродаје пелена и млека за бебе (трогодишњи просек)
[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

На основу посматраног графикана можемо закључити да овако издвојено тржиште артикала који се намећу као нужни након доласка бебе на свет одликују веома блиски тржишни удели највећих учесника на том тржишту. Првих пет учесника на овом тржишту, међу којима су два малопродајна ланца неспецијализоване трговине на мало, две дрогерије и један ланац специјализованих продавница крупне и ситне опреме за бебе и малу децу, чини око 45% прихода од продаје млека и пелена за бебе.

3.3. Тржиште колица за бебе

Колица за бебе се према намени и узрасту могу поделити на:

- колица за све узрасте (0-3 или 0-4 године),
- кишобран колица за бебе од 6 месеци па надаље и
- колица за близанце.

Колица за све узрасте могу се продавати као:

- колица која се користе за цео период одрастања (уно систем),
- колица која се продају заједно са аутоседиштем (2 у 1 систем) и
- колица која се продају са аутоседиштем и носиљком за бебу (3 у 1 систем).

Избор колица за бебу зависи од бројних фактора, међу којима су најважније саме околности и начин живота и намеравана употреба колица (да ли је у питању живот у приземљу или у згради на спрату, са или без лифта, да ли се беба рађа у јесењим или зимским месецима, да ли се као превозно средство користи аутомобил или градски превоз и сл.). Друга важна ставка приликом избора колица јесте кућни буџет. Колица су скупа инвестиција, а не хабају се лако, па после коришћења многа остају као нова. Због тога се многи родитељи уместо куповине нових, радије опредељују за куповну половних колица или колица позајмљују од породице или пријатеља.

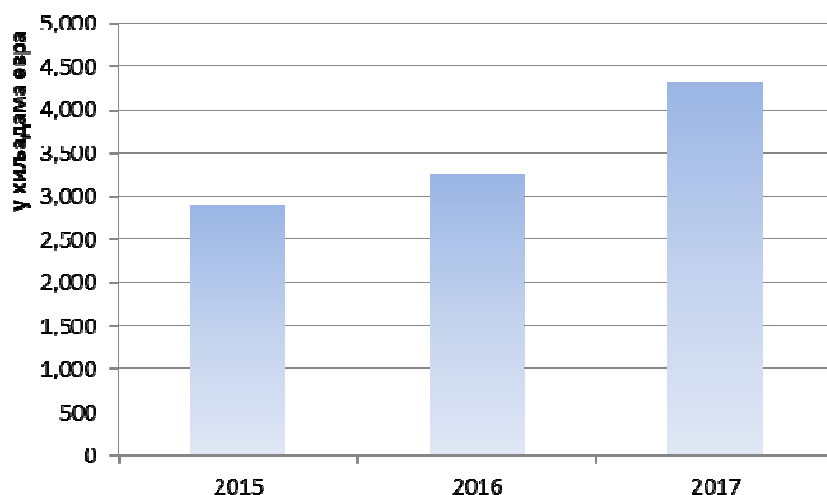
На домаћем тржишту у понуди се могу наћи колица реномираних светских произвођача као што су Peg Perego, Cam, Chicco, Hauck, Graco, Puerri и сл.

3.3.1. Тржиште увоза и veleпродаје колица за бебе

Дечија колица су један од ретких артикала међу опремом за бебе која имају свој тарифни број – 8715 00 10 00. Из наведеног разлога, целокупан увоз под тарифним бројем 8715 00 10 00 посматран је као увоз колица за бебе.

Вредносно посматрано, увоз колица има растући тренд у трогодишњем периоду и у 2017. години иноси 4,3 милиона евра. У 2017. години увоз колица за бебе био је за 49% већи од оствареног увоза у 2015. години.

Дијаграм 15 - Увоз колица за бебе (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података Управе царина

Највећи увозник колица за бебе у све три посматране године је Кергом, његов удео у увозу је [...] у трогодишњем периоду и износи у просеку /20-30%. Следе Baby shop (просечан удео у трогодишњем периоду износи /10-20%), Yuglob (10-20%), MCG Group (10-20%) и Tomax trading (/5-10%). Ових пет увозника скупа чине између 75% и 83% укупног увоза овог тарифног броја.

Имајући у виду да су колица за бебе производ који је искључиво увозног порекла, основано смо претпоставили да су највећи увозници истовремено и највећи veleprodavci овог артикла, те да се њихови удели у увозу могу апроксимирати уделом на тржишту veleпродаје, које нисмо засебно анализирали.

Дијаграм 16 - Структура тржишта увоза колица за бебе (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података Управе царина

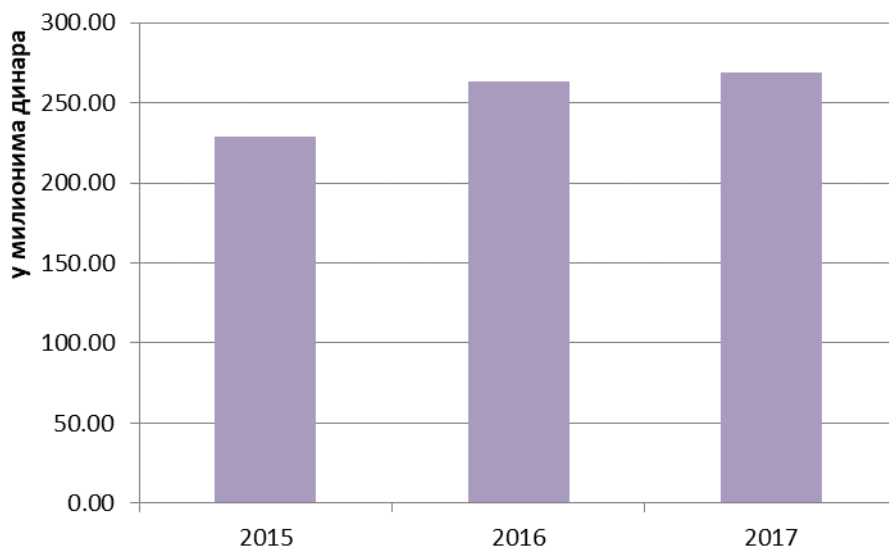
Значајан раст вредности увоза колица за бебе у трогодишњем периоду приметан је код свих посматраних учесника на тржишту и то у распону од око 50% до чак 95%, а једино је [...] остварио скроман раст увоза од 6%.

3.3.2. Тржиште малопродаје колица за бебе

Тржиште малопродаје колица за бебе процењено је на основу прихода од продаје колица достављених од стране четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу и шест малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало, код којих се у понуди појединих (већих) продајних формата може наћи овај артикал.

На описан начин тржиште малопродаје колица процењено је на око 250 милиона динара годишње, уз остварен раст у трогодишњем периоду од 17%.

Дијаграм 17 - Малопродаја колица за бебе (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Уколико се овако процењено тржиште малопродаје упореди са претходно процењеним тржиштем увоза и veleпродаје, може се закључити да посматрани малопродавци скупа чине приближно 50% укупног тржишта малопродаје колица за бебе, док се исто толико пласира кроз друге канале.

Дијаграм 18 - Структура тржишта малопродаје колица у 2017. години [...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

На тржишту малопродаје колица издвајају се четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу - Aksa, Dexu со, Yuglob и Leto и ова четири учесника чине око 50% тржишта. Појединачно најзначајнија је Aksa, чији је тржишни удео смањен са /30-40/% на /20-30/% у трогодишњем периоду, а следи је Yuglob чији је удео смањен са /10-20/% на /10-20/% и само ова два учесника чине око /30-40/% тржишта колица за бебе у 2017. години. Тржишни удели друга два ланца специјализованих продавница, Dexu со и Leto, [...] и крећу се у распону од /5-10/% појединачно посматрано у зависности од године.

Од малопродајних ланаца неспецијализоване тровине на мало само је Mercator у 2017. години остварио учешће од /0-5/% у малопродаји колица, док су приходи од продаје осталих ланаца у овој категорији занемарљиви.

3.4. Тржиште креветаца

Креветац за бебе је неопходан део намештаја у дечијој соби. Кревени могу бити дрвени или преносиви. Као посебна врста дрвеног креветца постоје и кревени 3 у 1, који се у првим месецима по рођењу бебе могу користити као колевка, док се у последњој фази могу трансформисати у кревет самац за одрасло дете.

На домаћем тржишту у понуди се могу наћи кревени реномираних светских произвођача креветаца за бебе, као и домаћих произвођача. Међу најпознатијима су Bambino, Lorelli, Chicco, Jungle и сл.

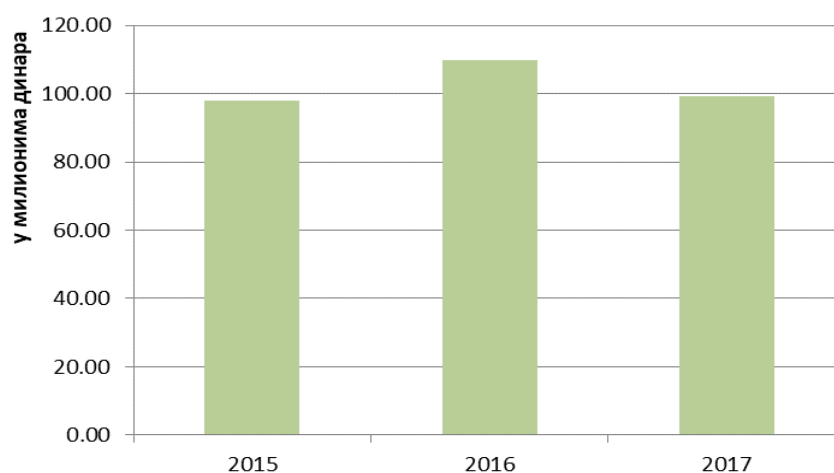
Увоз креветаца за бебе обухваћен је тарифним бројем 9403 60 90 00 – остали дрвени намештај, из чега није било могуће прецизно издвојити увоз креветаца. Из наведеног разлога тржиште увоза и велепродаје у овој категорији није било предмет даље анализе.

3.4.1. Тржиште малопродаје креветаца

Укупно тржиште малопродаје креветаца за бебе процењено је на основу прихода од продаје креветаца достављених од стране четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу и пет малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало, код којих се у понуди појединих (већих) продајних формата може наћи овај артикал.

На описан начин тржиште малопродаје креветаца процењено је на око 100 милиона динара годишње, што представља значајно потцењену вредност тог тржишта, имајући у виду да се овај артикал може наћи и у понуди специјализованих продавница које у свом асортиману нуде намештај и друге производе за опремање животног простора, као и да је у питању артикал који се израђује и по мери.

Дијаграм 19 - Малопродаја креветаца за бебе (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Овако процењено тржиште малопродаје креветаца одликује стабилна тржишна структура, уз незнатне промене тржишних удела током посматраног периода.

Дијаграм 20 - Структура тржишта малопродаје креветаца у 2017. години
[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Слично као и на тржишту колица за бебе, на процењеном тржишту малопродаје креветаца од учесника на тржишту обухваћених секторском анализом истичу се четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу - Акса, Деху со, Југлоб и Лето и ова четири учесника чине око /90-100/% на овај начин процењеног тржишта.

3.5. Тржиште аутоседишта

Аутоседишта за бебе и децу могу се поделити у више категорија у зависности од узраста, односно тежине детета.

Према узрасту детета седишта се у начелу могу поделити на:

- седишта за децу од рођења до годину дана старости или 0-12 месеци,
- 0+ месеци (од рођења),
- 3+ месеци,
- 6+ месеци,
- 9+ месеци,
- 12+ месеци и
- 3+ година.

Према тежини детета постоје седишта за децу:

- од 0-13 кг,
- 0-18 кг,
- 0-25 кг,
- 15-36 кг,
- 9-18 кг,
- 9-25 кг и
- 9-36 кг.

У богатој понуди домаћих малопродајних ланаца могу се наћи аутоседишта реномираних светских произвођача као што су Brevi, Peg Perego, Chicco, Cam, Cybex, Lorelli, Nania, Resaro и сл.

3.5.1. Тржиште увоза и veleпродаје аутоседишта

Аутоседишта за бебе и децу су производ који је у потпуности увозног порекла. Увоз аутоседишта обухваћен је тарифним подбројем 9401 80 00 00 - „остала седишта“ у оквиру тарифног броја 9401 који обухвата „седишта (осим оних из тарифног броја 9402), укључујући она која се могу претворити у лежајеве, и њихови делови“. С обзиром на наведено, у оквиру датог подброја није било могуће искључити увоз осталих врста седишта која не спадају под аутоседишта.

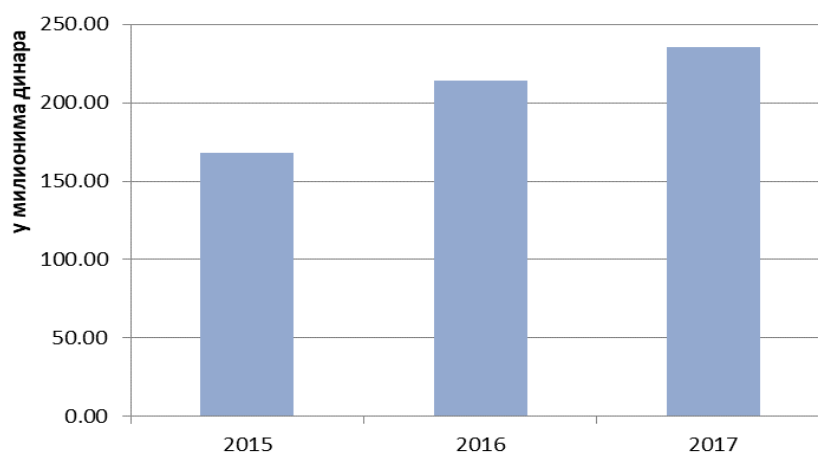
Међутим, на основу података Управе царина о увозу под тарифним бројем 9401 80 00 00 било је могуће идентификовати количине које су увезене од стране највећих увозника опреме за бебе и децу (Kerrom, Yuglob, MCG, Baby Shop и др), до чијих смо назива дошли претрагом јавно доступних информација⁸. Ових неколико друштава чине око 50% укупног увоза под тарифним бројем 9401 80 00 00 у све три посматране године, а најзначајнији је Kerrom са уделом од 20-30%.

3.5.2. Тржиште малопродаје аутоседишта

Укупно тржиште малопродаје аутоседишта процењено је на основу прихода од продаје аутоседишта достављене од стране четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу и седам малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало, код којих се у понуди појединих (већих) продајних формата у одређеним годинама могао наћи овај артикал.

На описан начин процењено тржиште малопродаје аутоседишта остварило је раст у трогодишњем периоду од 40%. Од посматраних осам тржишних сегмената ово је уједно и тржишни сегмент који је забележило највећу стопу раста у трогодишњем периоду, што се делимично може приписати и подизању свести јавног мњења о значају безбедности деце у саобраћају у протеклих неколико година.

Дијаграм 21 - Малопродаја аутоседишта (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

⁸ www.google.com

Процењено тржиште малопродаје аутоседишта одликује релативно стабилна тржишна структура уз незнатне промене тржишних удела током посматраног периода. Две трећине процењеног тржишта аутоседишта чине Акса и Деху со. Треће место деле Yuglob и Leto, док далеко мањи проценат тржишта (испод 5%) отпада на малопродајне ланце Delhaize и Mercator.

Дијаграм 22 - Структура тржишта малопродаје аутоседишта (2015-2017)
[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

3.6. Тржиште столица за храњење

Хранилица за бебе или столица за храњење је прва столица са којом се дете сусреће када постане самостално у седењу. Иако не спада у неизоставну опрему за бебе, столица за храњење је за родитеље веома практична, јер омогућава да се дете на безбедан начин лакше нахрани, а за децу је значајна јер им помаже да изграде једну веома битну навику. Столице за храњење могу бити дрвене или пластиче. Квалитетније столице за храњење су вишеположајне и подесиве по висини, са уграђеним точкићима и послужаоником који се скида. Намењене су деци од 6 месеци старости па до 3 или 5 година, у зависности од модела.

У понуди домаћих малопродајних ланаца могу се наћи столице реномираних светских произвођача као што су Chicco, Cam, Nania, Hauck, Cangaroo, Jungle, Bambino, Peg Perego, Puerri и сл.

Увоз столица за храњење обухваћен је следећим тарифним бројевима:

- 9401 61 00 00 (остала седишта са дрвеним костуром - тапацирана)
- 9401 69 00 00 (остала седишта са дрвеним костуром - остала)
- 9401 71 00 00 (остала седишта са металним костуром – тапацирана)
- 9401 79 00 00 (остала седишта са металним костуром - остала)

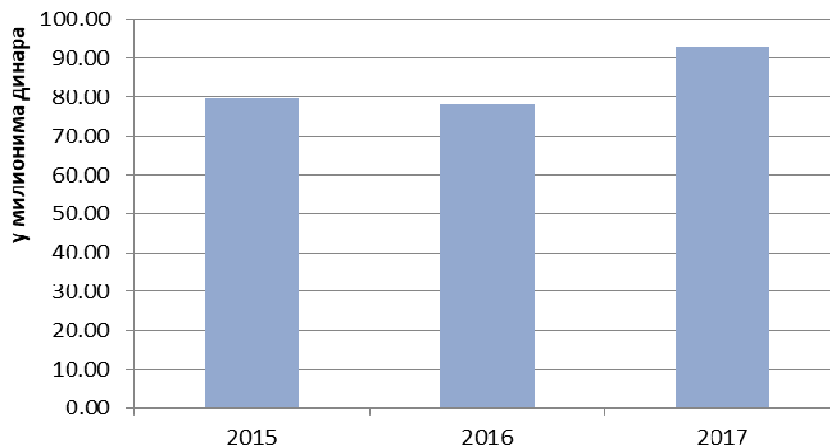
Имајући у виду да је из наведених тарифних бројева било немогуће искључити увоз осталих врста седишта која не спадају под столице за храњење, тржиште увоза и велепродаје овог артикла није било предмет даље анализе.

3.6.1. Тржиште малопродаје столица за храњење

Укупно тржиште малопродаје столица за храњење процењено је на основу прихода од продаје столица за храњење достављених од стране четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу и четири малопродајна ланца неспецијализоване трговине на мало, код којих се у понуди појединих (већих) продајних формата могао

наћи овај артикал. На описан начин тржиште столица за храњење процењено је на око 90 милиона динара, уз остварен раст у трогодишњем периоду од 17%.

Дијаграм 23 - Малопродаја столица за храњење (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Две трећине овако процењеног тржишта столица за храњење чине Dеху со и Акса. На трећем месту су се у 2016. годни сменили Yuglob и Leto, и ова четири учесника скупа чине /90-100/% процењеног тржишта.

[...]

Дијаграм 24 - Структура тржишта малопродаје столица за храњење (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Имајући у виду да се хранилице у начелу могу наћи и у продајном асортиману продавница намештаја које нису обухваћене секторском анализом, може се основано претпоставити да су наведени тржишни удели прецењени, односно да су стварни удели наведених учесника мањи од приказаних.

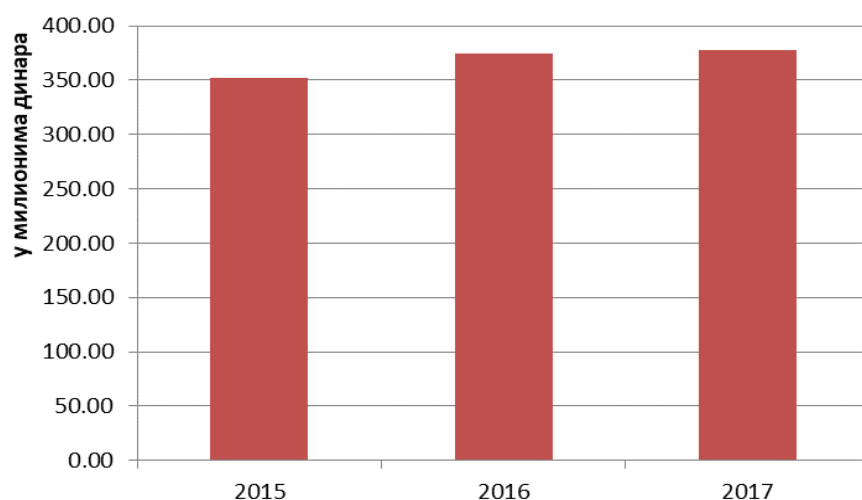
3.7. Тржиште одеће и обуће за бебе и децу до три године

Малопродајна мрежа одеће и обуће за децу далеко је шира у односу на претходно анализиране категорије, односно превазилази трговинске ланце обухваћене секторском анализом. Из наведеног разлога посебно указујемо на опрез приликом тумачења тржишних удела приказаних у наставку, јер се може основано претпоставити да је предметно тржиште у значајној мери потцењено, односно да су стварни удели наведених учесника значајно мањи од приказаних.

3.7.1. Тржиште одеће

Тржиште малопродаје одеће за бебе и децу до три године процењено је на основу прихода од продаје одеће достављених од стране четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу и шест малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало, који су остварили приходе од продаје у овој категорији. На описан начин тржиште одеће за бебе и децу до три године процењено је на око 370 милиона динара, уз остварен раст у трогодишњем периоду од 7%.

Дијаграм 25 - Малопродаја одеће за децу до три године (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

На процењеном тржишту одеће од учесника на тржишту обухваћених секторском анализом истичу се Yuglob и Akxa, док преостала два ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу, Dexu со и Leto, имају занемарљиве уделе у овој категорији.

Дијаграм 26 - Структура тржишта малопродаје одеће (2015-2017)

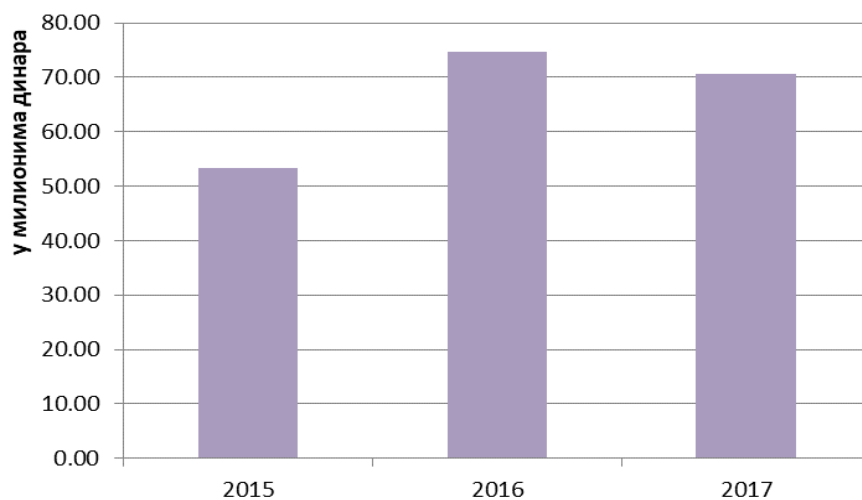
[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

3.7.2. Тржиште обуће

Тржиште малопродаје обуће за децу до три године процењено је на основу прихода од продаје обуће достављених од стране четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу и четири малопродајна ланца неспецијализоване трговине на мало, који су остварили приходе од продаје у овој категорији. На описан начин тржиште обуће за децу до три године процењено је на око 70 милиона динара, уз остварен раст у трогодишњем периоду од 32%.

Дијаграм 27 - Малопродаја обуће за децу до три године (2015-2017)

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

На овако процењеном тржишту обуће од учесника на тржишту обухваћених секторском анализом истичу се Акса, Yuglob и Dexy со, док је Leto у 2017. години потпуно маргинализовао продају у овој категорији.

Дијаграм 28 - Структура тржишта малопродаје обуће (2015-2017)

[...]

Извор: Прорачун КЗК на бази података учесника на тржишту

Као што је већ раније наведено, процењена тржишта продаје одеће и обуће, само је део укупног тржишта, на коме се, поред анкетираних учесника на тржишту, као веома значајни учесници јављају светски познати ланци модне индустрије који у свом асортиману имају одећу и обућу за децу као и домаћи произвођачи предметних група производа. Од светски познатих малопродајних ланаца који продају овај асортиман а имају у Србији своје малопродајне објекте могу се издвојити: Zara, H&M, Lindex, Benetton, Сисибан и др. Од домаћих произвођача дечије одеће и обуће наводимо неке који се налазе у Групацији произвођача дечије одеће и обуће, као што су: ALFATEX Loznica, BAMBINO Užice, BEBA KIDS Beograd, JASMIL Arilje NO-NO Club Beograd са производњом у Аранђеловцу, PANTER Beograd, PIROĆANAC Arilje, STIG Novi Pazar, TWINS Novi Sad, WOLF Beograd, Valentino kids, Kragujevac и домаћи произвођачи обуће: BAMBINO Debeljača, BENAK Ada, BN-BOS doo Beograd, GREY Stara Pazova, GRUBIN Stara Pazova, PAVLE, Bela Palanka и VUMO Ugrinovci.

4. Анализа уговорних односа у ланцу снабдевања

Један од циљева секторске анализе била је анализа односа учесника на тржишту у ланцу снабдевања. Том приликом прикупљени су уговори између учесника на тржишту и анализом уговора уочено је да неки уговори садрже уговорне одредбе у којима се одређују цене у даљој продаји. С тим у вези, покренуто је више поступака испитивања повреде конкуренције против великог броја учесника на тржишту. Сви поступци који су том приликом покренути су, у моменту израде овог извештаја, у току. Из наведених разлога, секторска анализа се није даље бавила анализом предметних уговора, који су предмет поступака испитивања повреде конкуренције.

5. Закључци и препорука

За потребе секторске анализе идентификовано је осам ужих тржишних сегмената у оквиру ширег тржишта беби опреме. У питању су производи који се приликом доласка бебе на свет намећу као неопходни и за које је држава давала могућност рефундације ПДВ-а приликом куповине (млеко, пелене, колиџа, кревети, аутоседишта и столице за храњење). Поред ових шест категорија анализом су обухваћене још две категорије производа - одећа и обућа (узраста од 0-36 месеци). Све обухваћене категорије производа су претежно или у потпуности увозног порекла. Код оних категорија производа за које подаци о увозу нису били доступни, или су имали ограничену употребну вредност, анализа је усмерена на тржиште малопродаје, као последњу карику у ланцу до крајњег потрошача. Приликом процене величине појединачних тржишта узети су у обзир подаци о вредности увоза, приходима од трговине на велико које су остварили највећи увозници и/или veleпродавци и оствареним приходима од трговине на мало од стране седам ланаца специјализованих продавница опреме за бебе и децу, десет малопродајних ланаца неспецијализоване трговине на мало и две дрогерије.

Тржиште млека за бебе процењено је на око 1,5 милијарди динара годишње, уз просечну годишњу стопу раста од око 5% у посматраном трогодишњем периоду. Око 90-100% тржишта млека за бебе чине производи увозног порекла, док једини домаћи произвођач Imramil има [...] удео на овом тржишту од око 10-5%. Најзначајнији увозник и трговац на велико млеком за бебе је Kibid, који са брендovima Aptamil и Bebelac чини око 40-50% veleпродајног тржишта, а следи Pharmaswiss са брендом Numana чији је удео [...] и износи око 20-30%. На тржишту малопродаје млека за бебе најзначајнији учесник је Акса чији просечан удео у трогодишњем периоду износи 10-20%. На другом месту су се у 2016. години сменили Lilly и Delhaize и њихови просечни удели у трогодишњем периоду износе 5-10%. Учесници на тржишту малопродаје млека за бебе који су обухваћени овом анализом скупа чине око 40% укупног тржишта малопродаје млека за бебе, док се преосталих 60% пласира путем других канала.

Тржиште пелена за једнократну употребу процењено је на око 4,6 милијарди динара годишње. Ово тржиште је у потпуности увозно орјентисано. Убедљиво најзначајнији увозник и трговац на велико овог артикла је Nelt са брендом Pampers, његов удео је [...] и износи /70-80%. Најзначајнији учесници на тржишту малопродаје пелена су Delhaize (10-20%) и Mercator (10-20%), следе Akса, Lilly и DM чији појединачни тржишни удели износе око /5-10%, док тржишни удели осталих учесника појединачно не прелазе 3%. Учесници на тржишту малопродаје пелена који су обухваћени овом анализом скупа чине око 55% укупног тржишта малопродаје пелена, док се преосталих 45% пласира путем других канала.

Тржиште колица за бебе је процењено на око 500 милиона динара годишње. Ово тржиште је такође у потпуности увозно орјентисано. Највећи увозник колица за бебе у све три посматране године је Кергом, његов удео на тржишту је [...] у трогодишњем периоду и износи у просеку /20-30%. Следе Baby shop, Yuglob и MCG Group и та четири увозника скупа чине око две трећине овог тржишта. На тржишту малопродаје колица издвајају се четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу - Akса, Dexy со, Yuglob и Leto и ова четири учесника скупа чине око 50% тржишта.

Тржиште креветаца процењено је на око 100 милиона динара годишње, што представља значајно потцењену вредност тог тржишта, имајући у виду да се овај артикал може наћи и у понуди специјализованих продавница које у свом асортиману нуде намештај и друге производе за опремање животног простора, као и да је у питању артикал који се израђује и по мери. На тржишту малопродаје креветаца истичу се четири ланца специјализованих продавница опреме за бебе и децу - Akса, Dexy со, Yuglob и Leto и ова четири учесника скупа чине око /90-100% на овај начин процењеног тржишта.

Од посматраних осам тржишних сегмената, **тржиште аутоседишта** је забележило највећу стопу раста у трогодишњем периоду од 40%. Ово тржиште је у потпуности увозно орјентисано. Најзначајнији увозник је Кергом са уделом од око /20-30% у укупном увозу. Тржиште малопродаје аутоседишта одликује релативно стабилна тржишна структура уз незнатне промене тржишних удела током посматраног периода, а око две трећине процењеног тржишта чине Akса и Dexy со.

Тржиште столица за храњење процењено је на око 90 милиона динара, што представља потцењену вредност тог тржишта, имајући у виду да се хранилице могу наћи и у асортиману других категорија продајних објеката, који нису обухваћени анализом. На овако процењеном тржишту издвајају се два учесника, Dexy со и Akса, који скупа чине око две трећине процењеног тржишта.

Тржишта малопродаје одеће и обуће за децу обухваћена овом анализом значајно су потцењена у односу на стваран обим тих тржишта, из разлога што се, поред учесника на тржишту обухваћених секторском анализом, као веома значајни учесници јављају светски познати ланци модне индустрије који у свом асортиману имају одећу и обућу за децу, као и домаћи произвођачи предметних група производа. Сходно наведеном,

приказани тржишни удели учесника на тржишту обухваћених секторском анализом су значајно прецењени и не одражавају стварну структуру тих тржишта.

У току поступка спровођења секторске анализе, прикупљени су **уговори између учесника на тржишту** и том приликом уочено је да неки уговори садрже уговорне одредбе у којима се одређују цене у даљој продаји, па је с тим у вези покренуто више поступака испитивања повреде конкуренције у складу са чланом 10. Закона о заштити конкуренције. Имајући у виду да су у моменту израде овог извештаја наведени поступци у току, секторска анализа се није даље бавила анализом предметних уговора.

Имајући у виду уочене појаве на тржишту, Комисија издаје **препоруку** свим учесницима на предметном тржишту да своје пословање ускладе са правилима и принципима заштите конкуренције.

С обзиром на значај предметног сектора, у условима слободног приступа тржиштима и слободног формирања цена али и постојеће структуре тржишта, Комисија ће и у наредном периоду пратити са посебном пажњом понашање учесника на предметном тржишту и анализирати околности које могу указати на повреде Закона о заштити конкуренције.